

ממנה דהיינו אפסר, אבל גמל בחטם דהיינו שמירה יתירתא שרי, ויש מהן להחמיר כגון נאקה באפסר לפי שאינה שמירה לו כלל, והקשה דהו"ל למימר דבא להתיר סוס וחמור באפסר, דנאקה באפסר פשיטא דאסור וא"צ לאשמעינן, וכדקאמר לעיל נאקה באפסר לא תיבעי לך, ולא איצטרך אלא למישרי סוס וחמור באפסר ולומר דשמירא הוא להו, ותירץ דאה"נ דזהו עיקר הצריכותא דר"י לפי מה דדחי השתא אלא משום דאמר איהו מ"ל למעוטי גמל בחטם נקט איהו למעוטי, והשתא קשה אמאי לא אשמעינן ג"כ להקל בנאקה שתצא בפרומביא, וכדאשמעינן בסוס ובחמור, משמע דבנאקה ליכא להקל, ורק דוקא בחטם מותר, אבל מדברי הרשב"א עצמו דיש מהן להחמיר כגון נאקה באפסר לפי שאינה שמירה לו כלל, משמע דבפרומביא דהו"ל קצת שמירה מותר, ומה דלא חשיב נמי להקל גבי נאקה צ"ל דחשיב רק ארבע בהמות אלו שיוצאות באפסר כנוכר לעיל, דהא ס"ס קשה למה חשיב גמל, הא לא מוסיף עליו כלום, וזה היה דיוקו של המקשו למידק מיניה שגם בגמל באפסר איכא חידוש והיינו דאשמעינן דרק באפסר מותר אבל לא בחטם, וא"כ לאחר דדחי למעוטי נאקה באפסר, העיקר בא לאשמעינן החידוש בסוס ופרד וחמור דמותר גם בשמירה פחותה ממנה, ואגב נקט ג"כ גמל שיוצא ג"כ באפסר, וא"כ מה"ט לא קתני נמי דנאקה יוצאה בפרומביא, ולדינא צ"לע בזה.

והנה לובדקים נשנה במשנה דיוצאין בפרומביא, ויש להסתפק אם מותר לצאת בחטם, דהא פרומביא ג"כ שמירה מעולה שעושים אותה לחמורים פראים, וכמו שאמרו בחמור שעסקו רעים אי שרי לצאת בפרומביא בשבת, משמע דלובדקים עוד יותר רעים, וא"כ גם חטם לא נקרא נטירותא יתירתא לגביה, וכן יש לדייק מהגמרא דמבעיא בגמל בחטם מהו משום דהו"ל נטירותא יתירתא, משמע דוקא בגמל הוא כן, אבל לובדקים בחטם שרי, דלגביה לא הו"ל חטם נטירותא יתירה, אבל י"ל ג"כ כיון דבמשנה קתני לובדקים וגמל יוצאים באפסר, הרי דסגי ליה באפסר ג"כ, וא"כ דיו שהוא מותר בפרומביא ולא הו"ל נטירותא יתירה ואורחיה נמי בהכי, כמ"ש התוס', אבל בחטם ודאי הו"ל שמירה יתירה ואסור, ומה דמבעיא ליה בגמל בחטם ולא קאמר לובדקים בחטם משום דתנא ליה ברישא, וכך כתב הרב המאירי ולשיטתנו כולם אין יוצאים בחטם אלא א"כ מורדים שהרי אף בחול אין אדם נוהג באלו בחוטם.

אכן גוף הדבר שלובדקים מותר גם באפסר, לאו ד"ה הוא, לפי דברי התוס' יוצא דהברייתא דקתני בה לובדקים באפסר לא סותרת המשנה דיוצא בפרומביא, וכן מבואר בדברי הרשב"א והריטב"א והרא"ש, וכן מבואר בסה"ת וסמ"ג והר"ן ועו"פ, דלובדקים יוצאין בשניהם, ומה הוכיחו דאפילו שמירה יתירה מעט מותר, רהא סגי באפסר ואפ"ה יוצא נמי בפרומביא, אבל במאירי כתב דמה שאמרו לובדקים וגמל יוצאים באפסר אין הלכה כן שהרי אפסר ללובדקים שמירה פחותה היא ולא הביאות גדולי הפוסקים אלא לענין גמל, וכונתו, דהרי"ף הביא האי במתניתא תנא הלובדקים והגמל יוצאין באפסר ומדייק באפסר אין בחטם לא אלמא כל נטירותא יתירתא משוי הוא ליה ואסור, וסבור הרב המאירי דלא קאי על שניהם, כלומר לובדקים וגמל באפסר אין בחטם לא, אלא קאי רק על גמל באפסר אין בחטם לא, אבל לובדקים באפסר אין הלכה כן.

ולכאורה יש להביא ראייה לדעת הרב המאירי מהא דרבי ישמעאל בר"י ארבע בהמות יוצאות באפסר, ורצה לדייק דגמל בחטם לא ורחי למעוטי נאקה באפסר, וקשה אכתי אמאי לא חשיב לובדקים באפסר וכדקתני בברייתא, והו"ל לחשוב חמש בהמות יוצאות באפסר, וע"כ צ"ל דלר"י בר"י האי מתניתא שלא כהלכתא היא לגבי לובדקים, ואסור לצאת באפסר אלא רק בפרומביא.

ולדעת הפוסקים דלובדקים מותר באפסר וכרקתני בברייתא, לא קשה קושיא זו, דאה"נ דחשיב ליה, דחמור היינו לובדקים כמפורש במתניתא, ואשמעינן דמותר לצאת בשמירה פחותה ממנה, כמו בסוס ופרד, כדפירש הרשב"א, ובחי' הר"ן פירש דה"נ מבעיא ליה סוס ופרד דבני שיר וחמור בפרומביא אם יוצאין באפסר כיון רלא הו"ל נטירותא מעליתא, וא"כ הפשיטות היא גם לגבי חמור בפרומביא דהיינו לובדקים דיוצא באפסר, וע"כ דמפרש חמור היינו לובדקים.

באפסר ובפרומביא, כמבואר בגמרא וכמ"ש התוס' בד"ה או דלמא, **והנה** גמל בשיר לכאורה ודאי מותר, דהא אפילו בפרומביא מותר, וכמ"כ לדעת דאפסר גדול משיר, אין בזה רק שמירה קצת פחותה, ולדעת הרב המאירי שמירת אפסר ושיר שניהם שוים, ולפי הרמב"ן דגמל בחטם לאו דוקא אלא מבעיא ליה ג"כ גמל בפרומביא ושיר, והפשיטות מדברי רבי ישמעאל בר"י באותן הנשמרים בשמירה מעולה ששמרו בפחותה הסוס להיתר ונאקה לאיסור אבל גמל בחטם דהיא שמירה פחותה ששמרו במעולה מספקא ליה בגמרא עיי"ש דגמל יוצא בשל סוס ולא בחליפין דשמירה יתירתא וכו', ומדברי הרב המאירי דדרכו של גמל באפסר לבד ודרכו של סוס בשניהם, משמע דגמל באפסר דוקא אבל בשיר לא, ואפשר דאפילו לדעת סה"ת והסמ"ג והגה"מ שגם בפרומביא מותר, אפשר דקים להו דהיינו אורחיה גם בפרומביא, אבל בשיר לאו אורחיה כלל ולכן הו"ל משוי ואסור, אולם בחמור דשמירתו ג"כ באפסר כתבו סה"ת בסימני הספר והסמ"ג דמותר גם בשיר, וא"כ ה"נ גם בגמל מותר גם בשיר, ומה שלא כתבו גם בגמל דמותר בשיר משום דיותר מזה מתירים בגמל והיינו אף בפרומביא, ולא נקרא נטירותא יתירה, וה"נ לא מיקרי שיר שמירה פחותה ביותר, וכמו בחמור דמותר.

והנה נאקה יוצאה בחטם, ויש להסתפק מהו בפרומביא, ולכאורה מוכח מהגמרא דקאמר נאקה באפסר לא תבעי לך כיון דלא מינטרא ביה משאוי הוא, וכן קאמר לקמן לא למעוטי נאקה באפסר, ואמאי לא אמר רבותא יותר אפילו נאקה בפרומביא, משמע דוקא באפסר, דלא מינטרא ביה כלל הו"ל משאוי, אבל בפרומביא דמינטרא ביה קצת מותר.

וכיו"ב בלובדקים דדרכו בפרומביא כדתנן במשנה, ובמתניתא קתני לובדקים באפסר, אע"ג דשמירה פחותה היא אפסר מפרומביא, כמו שהוכיחו התוס', ואפ"ה מותר מהטעם שכתבו הפוסקים שאין מכונים ומצמצמים השמירה רק כמה שהן נשמרין אלא ה"נ בפחות קצת או יותר קצת כנ"ל, וא"כ ה"ה נאקה בפרומביא דמשתמרת בי מעט אע"פ שאינו כמו חטם מותר.

ואין לדייק מהפוסקים שכתבו להוכיח דשמירה פחותה או יותר קצת מותר מהסוס באפסר ובשיר אע"ג דאפסר גדול משיר, כמ"ש סה"ת והסמ"ג, ואמאי לא הוכיחו דבר זה מהא דקאמר נאקה באפסר לא, דמשמע דבפרומביא מותר, אע"פ שהיא שמירה פחותה מחטם, אלא משמע דס"ל דה"נ בפרומביא אסור, ד"ל דעדיף להו ההוכחה מהתא דסוס דמפורש במשנה דיוצא בשיר ובגמרא באפסר, אבל מנאקה אינו אלא מדיוקא.

אולם הב"ח כתב בפשיטות דנאקה דוקא בזממא דפרזלא, והיינו חטם, אבל לא בפגא דפרזלא, והיינו פרומביא, ואיני יודע מנין לו דבר זה.

ואין להוכיח מהא דרצה להוכיח מדברי ישמעאל בר"י ארבע בהמות יוצאות באפסר וכו' מאי לאו למעוטי גמל בחטם, ודחי לא למעוטי נאקה באפסר, ואם איתא אמאי לא חשיב נמי נאקה בפרומביא, דהא רבי ישמעאל בא הוסיף על המשנה, דמשום הכי רצה להוכיח דגמל בחטם אסור, ולא הוכיח כן מהמשנה דקתני ג"כ גמל באפסר, ומדלא הוסיף נמי נאקה בפרומביא ש"מ דנאקה אין היתר אלא רק בחטם כדנשנה במשנה, אבל באמת לא קשה מירי, דה"נ קשה למאי דדחי דלמעוטי נאקה באפסר בא, אבל גמל בחטם מותר, אכתי קשה אמאי לא הוסיף גם בגמל דמותר בחטם ומדלא הוסיף ש"מ דאסור, ומאי מתרץ דלמעוטי נאקה באפסר, וצריך לפרש דאה"נ דגמל בחטם מותר ומה דלא קתני ליה הוא משום דלא חשיב רק ארבע בהמות שיוצאות באפסר, דלא מצא יותר, ומכיון דלא חשיב ג"כ נאקה באפסר ש"מ דנאקה באפסר אסור, וכן פירש הר"ן, אבל נאקה בפרומביא לעולם י"ל דמותר, אע"פ דלא חשיב ליה וכמו גמל בחטם ד"ל דמותר ואפ"ה לא קתני ליה משום רלא חשיב אלא הבהמות האלה שיוצאות באפסר וכאמור.

ובחי' הרשב"א פירש לא למעוטי נאקה באפסר, דלא בא לאשמעינן שמירה מעולה למי שדרכה בפחותה אלא למי שדרכו בשמירה מעולה דמותר לצאת בפחותה, ויש מהם להקל כגון סוס וחמור שדרך הסוס בשיר וחמור דהיינו לובדקים בפרומביא ואפ"ה מותר בפחותה.